

ข้อมูลข่าวสารของราชการ

แต่เดิม...การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการมีแนวคิดที่ “ปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น”

แต่ปัจจุบัน... นับแต่มีการประกาศใช้บังคับ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการได้ยึดหลัก “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

อุทาหรณ์คดีปกครองในวันนี้ เป็นการยืนยันหลักการของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจะต้องถือปฏิบัติ

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ตนเป็นข้าราชการบำนาญของมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง โดยหลังจากเกษียณอายุราชการแล้วยังคงใช้สำนักงานเดิมปฏิบัติภารกิจตามที่ได้ทำสัญญาไว้ ระหว่างนั้นผู้ฟ้องคดีได้รับมอบอำนาจจากหลานสาวให้ดำเนินคดีแทนระหว่างหลานสาวกับนายแพทย์ ส. ซึ่งในการดำเนินการเพื่อพิสูจน์หาหลักฐานทางคดี ผู้ฟ้องคดีได้ติดต่อกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องโดยใช้กระดาษเขียนจดหมายส่วนตัวซึ่งมีรายละเอียดที่หวั่นระคายประภคด้วยตราสัญลักษณ์มหาวิทยาลัย ชื่อ ตำแหน่ง ภาควิชา คณะที่สังกัด ที่อยู่สำหรับติดต่อ

ต่อมานายแพทย์ ส. ได้ร้องเรียนผู้ฟ้องคดีต่ออธิการบดี (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2) ว่า ผู้ฟ้องคดีแอบอ้างใช้ตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย เพื่อข่มขู่ให้เจ้าหน้าที่เกิดความเกรงกลัวเพื่อนำเอกสารไปใช้เบิกความในศาลแพ่ง อันเป็นการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ผู้ฟ้องคดีทราบเรื่องจึงได้มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงต่ออธิการบดี พร้อมกับขอสำเนาหนังสือร้องเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ในการเบิกความในคดีดังกล่าว แต่อธิการบดีปฏิเสธโดยอ้างว่าเป็นเอกสารที่ไม่อาจเปิดเผยได้

ผู้ฟ้องคดีจึงไปแจ้งความผู้ร้องเรียนในข้อหาหมิ่นประมาทที่สถานีตำรวจ รวมทั้งได้มีหนังสืออุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของอธิการบดีต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารฯ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1) แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ยกอุทธรณ์เพราะเห็นว่าเรื่องร้องเรียนยุติแล้วและผู้ฟ้องคดีไม่มีความผิด อีกทั้งเป็นเรื่องพิพาทส่วนตัวไม่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ ผู้ฟ้องคดีจึงนำเรื่องมาฟ้องต่อศาลปกครอง

มาดกันว่า คำสั่งของอธิการบดี (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2) ที่ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ฟ้องคดี และคำวินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดี ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา 4 วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ กำหนดไว้ว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการ หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐ หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน และมาตรา 11 วรรคหนึ่ง ของ พ.ร.บ.ดังกล่าวได้กำหนดว่า ...ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการและคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามสมควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ผู้นั้นขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

ดังนั้น หนังสือร้องเรียนที่มีถึงอธิการบดีและอยู่ในความครอบครองของอธิการบดีจึงเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการซึ่งอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายดังกล่าวด้วย

การที่อธิการบดีปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยให้เหตุผลว่า เอกสารดังกล่าวไม่อาจเปิดเผยได้และเป็นการดำเนินการในทางลับ ตามมาตรา 15 (2) แห่ง พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ (การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้) ไม่อาจจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ

การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม) ประกอบกับตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1011/ว 26 ลงวันที่ 17 กันยายน 2547 นั้น

เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือถึงอธิการบดีเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีที่ถูกร้องเรียน โดยได้แนบสำเนาหนังสือร้องเรียนดังกล่าวซึ่งได้มาจากทางอื่นไปพร้อมกับคำชี้แจงด้วย ดังนั้น เหตุผลที่ว่าเพื่อดำเนินการสืบสวนในทางลับตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. จึงไม่อาจรับฟังได้ อีกทั้งการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวก็ได้เป็นเหตุให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพแต่อย่างใด เพราะไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อผู้ฟ้องคดี และแม้ว่าผู้ฟ้องคดีจะสามารถทราบข้อมูลดังกล่าวได้จากทางอื่น แต่อธิการบดีก็ยัง**มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร**ดังกล่าวเมื่อผู้ฟ้องคดีร้องขอ ตามมาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ

ในส่วนคำวินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 ที่ว่า อธิการบดีได้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนจนได้ข้อยุติแล้วว่าผู้ฟ้องคดีไม่มีความผิดตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ทั้งกรณีร้องเรียนดังกล่าวเป็นเรื่องข้อพิพาทส่วนตัวไม่เกี่ยวกับประโยชน์ต่อสาธารณะ การเปิดเผยข้อมูลจึงอาจจะขยายความขัดแย้งระหว่างคู่กรณีเพิ่มขึ้นไปอีกนั้น เป็นคำวินิจฉัยที่มีได้คำนึงถึงประโยชน์ของ ผู้ฟ้องคดีที่ชอบจะได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิในฐานะผู้ร้องขอให้หน่วยงานที่ครอบครองข้อมูลข่าวสารเปิดเผยข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการต่อสู้คดี และแม้ว่าเรื่องดังกล่าวจะเป็นข้อพิพาทส่วนตัวมิใช่ประโยชน์สาธารณะ แต่ก็**เป็นสิทธิที่กฎหมายรับรองและให้ความคุ้มครองไว้**

ศาลปกครองจึงพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งของอธิการบดี (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2) และคำวินิจฉัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และให้อธิการบดีเปิดเผยหนังสือร้องเรียนดังกล่าวพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแก่ผู้ฟ้องคดีภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อ. 180/2553)

คดีนี้เป็นการยืนยันหลักการที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” !

นายปกครอง
